

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

PUGNA PRO PATRIA.

ANY I.

NUM. 43.

LA CATALUNYA QUE VOLÉM.—Eltire, ni dominada, ni do nimadora y respectada de les regions grāmicas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa fosa. Acullit com a propi al foraster que a travallar hi vinga. Yá manar y a cobrar, fer lleyes y a juciar, cada hú a casa seva, que prou hi té que fer pera enténdeshi. Els empleats de la terra y pochs actius y intel·ligents. —Enoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys. —Les universitats y escòl·as tornadas a son esser: obradors d'avansos de la ciència y planter de filòsophs y júris. A fora la ensopi la rutina. —Inintimament unida a la vella Catalunya, gloriada en sa història y tradicional en sos lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant. —Repoblades les muntanyas per grans boscos, crescent pels singles els corredors enginyosos moderns, rayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. Las aigües de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginyos del treball. —Conservats com reliquias els monuments ètnics o antics i alsarre d'un artifici llegut del antic i en els avansos actuals. Volsan: si vellades poblacions històriques de pòpuloses y amplias ciutats modernes. —Port oberts als pròficles de tots llochs; assegurats ab tractes d'una nació sèria, veure al potentat ab afany de ser estimat y útil a la Patria y al obrer intervindre en el govern donant li lo que cristianament y per dret li pertoca. —Volem deixar a nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats. —Pero benirho tenim lo precís: Força, riquesa y intel·ligència. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que a cap ens manca: L'amor a la Patria. —LLUIS DOMÈNICH Y MUNTANER.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Tortosa al mes. p. dins. m.
Fora semestre.

DIRECCIÓN Y REDACCIÓN

Carrer del Parc, N.º 8.

Tortosa 1 Novembre de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats o copiats.

SANTORAL

Diumenge 1 de Novembre XXII la festa de tots los Sants y s. Benigne pobre. —Dilluns 2. La Conmemoració dels fideis difunts y sta. Eustochia vg. y mr. Jubileu en totas las parroquias. —Dimarts 3. Innumerables màrtirs de Caragoça y s. Armengol b. y cf. —(X en lo bisbat de Urgell.) —Dimecres 4. S. Carlos Borromeo b. y cf. y sta. Modesta vg. —Gala ab unif. per ser lo sànt de S. A. R. D. Carlos, Príncep d'Asturias. —Dijous 5. S. Zacià prof. y sta. Isabel, pares de san Joan Baptista. —Divendres 6. (Abans i en lo bisbat de Barcelona). S. Sever b. de Barcelona mar. y s. Leonart ab. —Disaple 7. S. Florenci b. y cf. y sta. Caterina mrt.

Jahont es la llibertad?

Produeix una profonda tristesa contemplar com certs pobles arriben al més alt grau d'exaltació pera defensar los uns y enderrocar los altres monarquies y repúblicas. Aquests pobles, naturalment atrassats, no's fixan més que en si tal forma de govern és més reaccionaria o més democrática, sense voler comprendre, per més que 's prediqui, que la veritable democràcia y la perfecta llibertad no són patrimoni de cap sistema, y que caben perfectament lo mateix dintre d' una monarquia que dintre de la república.

Molts exemples tenim d'aquesta teoria, y 'l més convincent de tots lo veyem en dos pobles germans, casi de la mateixa rassa, Inglaterra té dinastia; los Estats Units república. Ni a la primera hi ha republicans, ni al Nord d'Amèrica ningú que pensi en monarquies. ¿Perquè? Perquè son dos pobles que gaudeixen de totas las llibertats y essent verdaderament lliures la qüestió de forma de govern no és en ells essencial, sino secundaria.

Un altre exemple esposarem pera demostrar que una determinada forma de govern no és garantia, ni molt menys, de bona administració ni de democràcia y llibertat. Suissa, ab govern republicà federal, és un dels pobles més cultes, més civilisats y més lliures del món. En canvi la República Argentina, que

també gaudeix de república federal, és lo revés de la medalla. Vegiu com la descriu l'criptor socialista Pàtroní que viatja ara per Espanya y que habitualment resideix a Buenos Aires:

«La República Argentina, es una República sin republicanos. Es impera allí la más intolerable oligarquia. No hay partidos políticos ni dignidad representativa, porque todos, desde el más elevado funcionario hasta el más humilde, van a desempeñar sus puestos pensando sólo en enriquecerse. Ni el presidente ni los diputados son elegidos por la voluntad del pueblo, sino por la fuerza.»

Altras corrupcions molt més graves que aquellas, senyala dit criptor però ab lo copiat creyem que 'n hi ha prou y massa pera comprender quo 'ls suissos, enamorats de la seva república, federativa, serian, posats a l'Argentina, enemics acerrius de la república federativa, sud-americana.

Tenim, donchs, que 'l mateix règimen, es la vida en un poble y la mort en altre. Aquesta grandísima diferencia la donan los homes, lo poble, puig mètress a Suissa, lo poble gaudeix d'instrucció y educació apropiadas, a l'Argentina no entenen altra llibertad, que la llibertad... de la forsa, y ab aquest procediment no hi ha llibertad possible, ni cap república ni cap monarquia acceptable.

A Espanya no 'n tindrem mai de llibertat. Los governs actuals exerceixen tota classe de despoticismes pera sosteñer-se, y 'ls partits d' oposició, fins los més avançats, no tenen escrúpols d' emplejar los mateixos procediments anti-democràtics, demostrant ab això que uns y altres se 'n riuen de la llibertat, rebregant-la y patejantla sempre que 'ls hi convé pera 'ls seus fins particulars.

No cal esperar que a Espanya meliorin las costums polítiques mentres blanxs y rojos s'entretingan embrutint y exaltant al poble en lloc de educarlo pera l'exercici de las veritables práctiques de la llibertat, que no és altre que 'l més pur respecte a las lleys y a totas las idees.

Com això en un poble semi-salvatge, per no dir salvaje del tot, com és lo nostre, no és possible assolirlo en molts anys, seguirém com ara, fins que algú

'ns fass la mercé de civilisarnos a vergassadas.

(De *Lo Camp de Tarragona*)

Bandera d'unió

Es una veritat de les que may fallen, que 'ls de baix sempre segueixen l' exemple dels de dalt; vol dir que 'l poble facilment se deix dur pels qui 'ls hi fa 'l dò d' una intel·ligència y de una cultura superiors.

Aquet principi lliga molt bé pera confirmar lo que deiem en un dels númerospassats. «Feina afer» de que pera imposar-se a les idees perturbadores y aixalabrades dels qui atián la massa popular a una lluita la més suïda y esparveradora, vol que la gent de bé, de prestigi, la que 'n o es estada mai enilotada pel fanch de les concupiscencies polítiques, se desvetlli, se redressi y ab conciencia plena de son valer y de sa missió, s'aplegui pera imposar la verdadera equitat y dur la bandera de la pau, qu' es la de l'amor, a totes les institucions y corporacions socials, com a unich medi pera fonamentar la resclosa de que parlavan en lo dit article, a la torrentera anarquica, qu' ab lo nom de república ho vol engolir tot.

Mes pera la realisació d'aquesta capitalíssima tasca, hem parlat que cal una bandera d'unió, la de la pau, la del amor: y heus aquí el punt de més trascendentia en esta qüestió. ¿De que serviria que un poble comptés ab elements de seny, prestigiosos, si aquells no visquessin ab una compenetració en el obrar y en les idees què trasendis sa acció benèfica a la gran massa del poble, sempre a mercé del primer que la sab afalegar? Certament que la vida social d' aquest poble fora ben esllanguida y no duria pas relació ab els elements de progrés y vida veritable que compta. ¿Y tot per què? Perquè 'ls dits elements ab la seua falta d'unió, dins d' una compenetració de sentir en la defensa dels interessos socials, deixaria de aprofitarse d' aquell principi esmentat: que 'l poble facilment se deix dur pels qui 'ls hi fa el dò d' una intel·ligència y cultura superiors.

Donchs heus aquí la gran forsa de la nostra acció: es eficacísima. Sols cal saberla reunir, encaminarla y ferla activar; y aquí està la qüestió més roent.

¡Sabiguera 'unir! ¡Quin mot més significatiu per això diu la filosofia del poble: la unió es la forsa. Realment, la unió de les forces socials que representan prestigi y moralitat, es una feina d'esforç titanic, y més, per quan la generació vella, qu' es la de la experiència y la que sembla ha d' ensenyar el ver camí de la vida a la nova, viu entre nos altres, cor ferida y se'n va de aquest mon llegantnos l'escepticisme més aplanador, qu' heretà després d'haverse batut cent cops en el camp de la lluita y d'haver generosament donat, si, sa sanch, prò debades. Y el cas es qu' en mitj d'esta secular lluita ab qu' ha malbaratat sa vida la vella generació, s' ha vist sempre l'afany de cercar una bandera d'unió, tot alsantne mil y giravoltantse la una contra de l'altra.

Per sort, després de la lluita, com de la tempesta, surt l' Arc de San Martí, la nova esperança, que 's congria altre cop pera refer els esperits y donarlos nou alé y nou coratje. Y heus aquí lo que ha vingut ha ser una nova bandera que s' es alsada per tots els indrets de la nostra y d' uns tantampat en sos plecs el sant nom d' amor, sota de la qual sois hi caben els bons patricis, els qui en els seus actes tenen per norma l' amor sublim que reedifica y uneix a tots els homes de bona voluntat, agermanantlos pera la defensa dels seus interessos particulars y colectius.

Aquesta bandera qu' es la de la pau, la del amor, y que més de dues centurias qu' era oblidada, gracies a la qual, els nostres pares, sens recordarse'n, ne cercavan d'altres sà y enlla a preu de sanch, es la que eternament a viscuda dins l' esperit, conscient o incient, dels pobles pera acoblarlos y redimirlos, com lo Arc de San Martí, que per sempre mes recordarà als homes la prometença de duradera pau entre Deu y ells.

¿Tindrà aquesta bandera, anomenada la del amor sant a la Patria, prou efficacia pera pugnar aplegar a tots els elements d'esperit sà y recte, fins els mateixos de la generació escéptica pera formar la resclosa de la veritable forsa social y així deturar la torrentera del anarquisme? ¿No n' aixiran d' ella mil lluites de partit qu' esmerxin les forces en bregues fratricides, com las dels nostres Pares? No, y mil

cops no, y ho provarem en l'article la bandera de la Patria, que es la de la unió.

J. JORDÀ.

Cançó del campaner

Tocant les campanes
Guanyi algun dinar,
Y'm van venir ganes
De ser campaner.
De jove, judico,
Que n' era ajudant,
Mea ara repico
Perquè ya so gran
Tothom qui m' escolta
Div: «¡Ay quins repicos!»
De traça 'n tinc molta
Per fer sóns bonics.

Al punt que ix el dia
Ja so al campanar,

Y 'l poble à Maria

Li fatj saludar.

Les misses resades

Senyalo ab uns tòcs

Y tóco ciutades

Pels baba-badocs.

També plòrs y pènes

Recordo a'n alguns,

Y 'ls crits y cadenes

Dels pobres difunts.

Y tocó à Matines

Y à missa majó;

Pró tot son joguines

Per qui 'n sab com jo.

Molt més me lluexo

Quan hi ha casaments,

Bateigs, qu' enriquéxo

Ab repicaments.

Les campanes vento

Que fan majestat;

«Això es un portento!»

Esclama 'l veynat.

Fins vento ab prudència

Quan mort un vel,

Pró ma intel·ligència...

¡Que be 'l fa llui!

Cregué qu' os enganya

Qui diu que no 'n sé,

Perquè 'n tot Espanya

so sempre 'l prime.

Tinc unes campanes

Que 'n fatj lo que vull;

Les tinc tan galanes

Que son mon orgull.

Tan sols un recòrd

Me sól fer plorá:

«Quan jó sigui mort,

¡Qui les bogaré!»

Llavórs ab faç triata

Repico ab més zél,

Y axeco la vista,

Y 'm pèrdo pel cel.

Y 'm sembla que hermezo

Hi oviro cloquers,

Ont toquen xamossos

Els bons campaners

Y al arribar l' hora

De plegà 'l meu tòc,
En Pau ja no plora,
Tranquil se'n va à joc.
Josép l'ortabella y Vives.

La gran infamia

Veus aquí 'l cas Lerroux curiosament classificat pels nostres enemics; és el cas de la gran infamia.

Un republicà n'acompanya un altre de casa en casa, posant en venda unes cartas que proven lo que corre de boca en boca d'una manera certa; uns amics nostres les adquereixen, ab tot y veure que alguna de les cartas ha estat substituida; l'acusat las publica, calificantlas de falsas y dient que tot era un engany contra 'ls catalanistas.

Las cartas no diuen res de nou, abans de publicàrlas el senyor Lerroux, ho havian dit tot d'ell sos treballadors de la impremta del *Progreso* en la *Revista Blanca*; ho havian dit sos correligionaris del *Radical*, de Valencia, ho diuen en els corrs del Congrés sos companys de Madrid.

L'acusat ab aquestes cartas, l'amigo del poble, ha usat contra nosaltres totes las armes: la injuria grollera, la calumnia vil; ha bafat la nostra bandera inobligatoriament; però, al origen de sos actes, sabut de tothom, dit de boca en boca per sos amics mateixos, li falta una prova patent pera que tants cegos hi vegin. Y aquesta prova la donan las cartas, repetint lo dit abans per *La Revista Blanca*, periòdich anarquista, y pel *Radical*, periòdich republicà, portadas a las mans d'amics nostres per companys del acusat.

Els nostres amics no han fet més que guardar uns documents pera son dia.

Doncs, bé; surt el senyor Lerroux dient que aquestes cartas no eran escritas seriament, sinó una broma de circumstancies.

Tot era broma; per broma un amic den Lerroux va acompañat d'un seu correligionari de casa en casa; per broma s'atribueix ell mateix lo que sos correligionaris han escrit d'ell; tot per pura broma.

Per broma, fins, surt excitat contra els calumniadors, y ell, l'home de paraua grollera, l'home dels insultos y las calumnias se queixa de que, abans de atacarlo se cerquin las proves evidents y certas y que, tenintlas, se guardin.

Ara d'això, un diari com *El Liberal* en diu una infamia... com més per nosaltres!

No 'ns extraña: la missió de *El Liberal* y la den Lerroux son paralelas; son contra l'ànima d'aquesta terra.

Contra Catalunya, contra 'ls catalanistas, els enviats de Madrid poden usar la calumna, l'insult, la bafa y la mentida.

Contra ells és precis el guant blanch y l'espasa noble de caballer.

¿Qué més voldriam que l'emiche lleial? ¿qué més voldriam sinó que 'l Govern, pera combatrems, se posés en el terreno en que en els temps moderns se combaten las ideas?

Però, no és aquesta la tècnica del ministeri de la Gobernació a Catalunya; sinó el foment del desordre y del anarquisme,

Abans, en temps den Cánovas,

l'anarquisme s'fomenta contra la idea republicana; després s'ha fomentat la guerra de classes contra la classe mitja que estima la seva terra.

Contra aquellos emissaris del Gobern, això si, ho reclama *El Liberal* de Madrid trasplantat a Barcelona, cal la cortesia, cal la noblesa, cal la caballerescet que ells mai han sentit ni profesat.

(De *La Veu de Catalunya*)

Retalls

Frupta del temps

—Donya Pepeta, hi està?
—Si senyora. Passi, passi.
—Deu los guard.
—Segui, descansi.
—La bogadera-mamá.

—Ara surto desseguida.
—Hola! Antonia, i con esteu?
—Mire! Per ara ja ho veu
passant esta trista vida.

—Tota la roba es aquí?
—Si, senyora, tota.

—Bueno.

Nena, porta això al ropero.

—Ara hi n'iré tot seguit.

—Cuán val aquesta bugada?

—L' de sempre donya Pepeta.

—Valgan Jesús, Antonieta.

—La t'abo pro molt recara.

—Cregim, y li dich formal.

—que li conto lo mes just.

—Y vaja dona! Fuig, fuig.

—No li rebaixa ni un ral.

—Creyeume qu'es cara del tot.

—Y que ha de ser cara, senyors!

—Teniu, teniu. Si no ho fóra
no hauria dit ni un sol mot.

Escolta ara que hi caix

—es vritat lo que m'han dit

que diu qu' a n'el teu marit

—ei volen fer concejal?

—Ya veurá, donya Pepeta,

ell, concejal, ya ho voi se

pro a la quenta diuen que

encar no sap prou de lletra.

—Vejí quina embusteria!

—Dirí que no sap llegir!

—L' por que dehuent tenir

perqu' ell descubriria

tots els búnyols qu'estant fent

y els cantaria molt clà,

y es faria respectá

y seria el més valent.

—S'vosté sentis, senyora,

los discursos qu'à mi'n fà

cuan acabén de sopà...

—Es una cosa preciosa!

—L'à Republicà diu que's

lo qu'ha de salvá 'l país

y ells l'han de dur de precís

a la civilisació y progrés.

Els convents y tots aquets

edificis que res fan,

tots á terra aniràn;

—no ha de quedar res, res, res.

—Vaja! tantas coses diu

que jo tota entusiasmada

me'l miro boca-badada

esperant que digui aplaudiu.

Y el meu home que sap tant

y parla de esta manera

se li ha de oposar un qualquiera

con el pegot del devaot.

A n' aquet que no sap res

ni tampoch te illustració

A n' aquet !Deu meu senyori

ser concejal li han promés.

La sanch se m' ha exaltat

sols de pensar ab això

—La Republicà, senyó

ha de venir aviat.

Perque, ivaja! anem á vore

—Està b' fer tot assò?

—Nada, senyors, diem allò:

—*La República se impone!*

Paco Vosch.

Diu el periòdich de Madrid
«El Nuevo Evangelio»:

—Està en la médula y en el ce

rebro de todos los españoles que

la Revolución es inevitable.

Recorremos España y en todas

partes no oímos ni sentimos á

nuestro lado más que ansia de

lucha y de rebelión. Aragón, Ca-

talufia, Galicia, Andalucía, Ex-

tremadura, las Castillas, por to-

das las regiones se levantan ai-

rados todos los hombres contra

qui nos opriume, nos veja y nos

ha envilecido ante el mundo ci-

vilizado. Todos esperan la señal

de lucha, todos creen que de Ma-

drid ha surgir el grito de gue-

rra y exterminio; en ciudades,

pueblos y aldeas creen que aquí,

en esta corrompida y prostituida

capital, hay hombres capaces de

redimir á España.

Están equivocados. Hay forzo-

samente que destruir á Madrid.

Residen en la villa todos los de-

tritus del resto de España. No

hay más que acaparadores, agio-

tistas, empleados venales, gentes

sin conciencia, mujeres prosti-

tuidas y hombres sin vergüenza.

Es la cloaca donde se vierten las

inmundicias de todas partes.

Aquí todo lo que viene limpio se

mancha, todo lo que llega noble

y honrado se perversifica, todo el

que trae ideas altruistas se envi-

lece y cae del lado de los misera-

bles. Es el foco infatigoso que

todo lo corre, que todo lo con-

tagia y que hasta el aire lo ha

inficionado de tal manera, que

desgraciado de aquell que se

acerca á sus proximidades, pues

cae contagiado moralmente para

no levantarse más.

Sort que això ho escriu un dia-

ri de Madrid y castellà per mes

senyals, porque si ho deyam na-

tres, no mos creurian alguns ca-

talans centralistes.

Tot ascaran panis

—Bon dia mos do Deu

—Ola Chimo, que fem per assí?

—Mira Maso per assí estem arro-

plegan esta meseria de panis que

enguany no me anat massa be; pero

poquet d'això, poquet d'allò no-

n'hi ha mes ham de recapità pera l'

ivern y sinós mal.

—Jo també vaig paca 'l meu a-

vore com estan los fesolets, porque

en un pun estarem en això del oli

y tenim que deixarho tot arreglat.

—Qui es aquell que va por allá

Chimo?

—Pos es Cinto de Garrons l'*an-*

calde pedamio d'assí baix que va

que rabia pera naixò dels vots.

—Gual encara mos ampudéga-

—an estos! mira Chimo me tenen

lar en sa propia llengua sols han fan los faltats de cultura y posició.

L' Auditori provincial ha absolt a tots los que foren processats ab motiu dels fets del maleït caciquisme que la vesprada del dia 16 d' Abril de 1899 o n' pliren de dol y espant la fins aquells dies pacífica ciutat de Tortosa, bonansa que desaparegué y no porta pas traça de retorar, ni retornarà en el nostre entendre mentres estiguem tots baix lo tiranic poder del caciquisme que en tots los partits el Centralisme fomenta y sosté per desgracia del país.

En les oposicions celebrades dies passats, en lo Seminari Conciliar van resultar agravats en mitja beca los Srs. Vicent, y Gonell, del tercer curs de Filosofia y Ramírez del segon de Sda. Teologia; en un terc de beca los Srs. Giménez del 4.º de Teología y Cervera del 3.º de Filosofia y en lo Famolat los Srs. Sabater, Adell y Barrufet del 4. y 2.º de Teología respectivamente y Manero del primer de Filosofia.

Còr alment els felicitem.

Abrahim ab tota la nostra anima la prova d' apreci qu' ens dedica 'El Eco del Guadalope', y no dubti que 'ns vindrà sempre al seu costat en tot cuant afecti als interessos de la regió en que 's trovarà compresas las dos comarcas Aragonesa y Catalunya doncs sos interessos se pot dir son los nostres.

L' Arxiconfraria de les Filles de Maria de Barcelona ha enviar una lletra de convi en llengua catalana a totes las demés Confraries de Filles de Maria establecidas por tot Catalunya proposantlas fer ab motiu de celebrarse l'any vinent 1904 el 50 aniversari de la proclamació del dogma de l' Inmaculada Concepció les festes següents:

Primer. Ferina romeria á Monestir pel mes de Maig 2.º Reunides las Confraries y, ab assistència

dels Prelats de Catalunya celebrar grans festes religioses en dit Monestir 3.º Texir una corona poética ab los treballs dels millors poetes catalans precedida de un pensament del S. Pare Pio X y altre de cada Prelat de Catalunya 4.º Vissitar en processó la Santa Cova de la Verge resan lo rosari y demandan poguem, veure proclamat el dogma de la Asumpció de la Verge a n' els cels. 5 Fer una vella da poètic-literaria y 6 Com a recort aixecar un monument á Montserrat dedicat á Maria Inmaculada. Aqueix pensament ha merecut l' aprobació de tots los Prelats de la regió Catalana; axis com també de tots los qu' estimem a Catalunya Cristiana:

La casa Santamaría, de Barcelona, ha importat a Espanya un nou sistema d' anuncis nocturns molt curiosos, que sembla tindrán acceptació entre 'l comerç.'

Se tracta dc uns anuncis lluminosos que s' usan fá cosa de tres mesos, en les principals ciutats del estranger, y que consisteixen en un cercle aont hi van colocades les lletres cobertes d' unes películes metàliques pulides per tots costats, les quals reben la llum d' un petit reflector d' acetilé, qual fluit es proporcionat pera un petit carburador d' injecció dels senyors Santamaría, y que va inclòs en la mateixa armadura.

Aquells aparatos que poden ser portàtils y fiscos, produuen un efecte fantàstich, logrant d' aquésta manera l' interès del públic.

Els introductors senyors Santamaría varen exhibir aquells aparells, varies nissels carrers de Barcelona, cridant molt l'atenció del públic pel modo com estan construits, pux verdaderament no 's veu més que les lletres lluminoses destacantse del fondo obscur de la nit.

L' Ayuntament de Barcelona anuncia unes oposicions entre Arquitectes pera povehir tres pases de ajudan de las oficines de Edificació y entre las condicions que dehuen reunir los aspirants hi ha

la de saber parlar y entender lo català, condicio molt acertada ja que son los catalans los que pagan y a los que han de servir dits empelts.

Segons llegim, en Alemanya s' han fet proves de un tren electric que ha alcançat una velocitat de 189 kilòmetres per hora, això es, que de Tortosa a Barcelona podria anarhi ab 55 minuts, suposant que las nostres vias de ferro fossin com las en que han fet las probas.

Son molts los pobles de Catalunya en los que los regionalistes catalans se preparan pera lluitar contra tots los caciquismes, monárquics y republicans que com gent llogada estan a les ordres dels grans farsans de la política espanyola. A Barcelona la lluita sembla quedará reduïda sols entre regionalistes y republicans unitaris sent casi segur que mols dels federals votaran ab los catalanistes.

La coalició monarquica caciquista, ó de la gent d' ordre, s' ha desfet com un bolado, podentse donar per acabat el caciquisme á Barcelona.

La candidatura Regionalista pera concejals á Barcelona es la següent:

Districte primer.—Don Joseph Lacambra y Saborit, Comerciant.

Districte segon.—Don Joaquim Giralt y Verdaguer, Advocat.

Districte tercer.—Don Raymond d' Abadal y Calderó, Advocat y Propietari.

Districte quart.—Don Narcís Pla y Deniel, Advocat y Propietari.

Districte quint.—Don Roman Macaya y Samartí, Comerciant y Propietari.—Don Ignaci Peris y Galés, Comerciant.

Districte sisè.—Don Joseph Rovent y Pedrosa, Advocat y Propietari.—Don Ramón Riéra, Comerciant y Propietari.

Districte seté.—Don Joseph Nubiola y Esteve, (de Sans) Propietari Agricultor.—Don Pere Marques y Pahissa, (d' Hostalfranchs), Industrial.—Don Joan Modolell y Jané, (del Poble Sech), Propietari.

Districte vuité.—Don Joan Pi-joiñ y Sires, Metge.—Don Joseph Roix y Padrosa, Propietari.

Districte desé.—Don Segimon Riera y Puntí, Industrial.

El Colegi de Mejies d'aquesta província de Barcelona va rebre 'abrir el següent telegrama: «Madrid 29, 6'30. Consell de ministros aprobo restablecimiento patentes. Hoy se firmará orden. Felicite clase médica.—Bonet.»

Dihuen de Narbona qu' acaba d'esser descubert un altre enemic de les vinyes. Es un insecte molt petit, ja que, per térmic mitj, sols té un milímetre d' alçada, pero que, segons sembla, se multiplica ab molta facilitat. Dihuen les persones que l' han vist a la municipalitat de Canet d' Audè, ataca al peu de la vinya y fa en ella grans estragos. El Comitè Agrícola de Narbona, al que s' han enviat variis exemplars, els ha somtés al examen d' un entomologista.

A darrers de més sortirà á Barcelona un tercer setmanari catalanista ilustrat ab nombrosos gravats. Se dirà *La Tralla* y segons notícies, donarà unes fuetades y puntadas que no deixaran gaire sossegats als que valen trafejar ab els bens de la ciutat y aixiribrà a n'els treballadors catalans que encaran badan escoltantse á qualcvol *redemptor* de llautó. Serà de quatre planas doble marca major.

Una empresa particular ha fet los estudis pera construir per son compte una escola que abrigue el port de l'Ametlla.

Sembla que 'l pressupost y 'ls productes que podrían obtindre no guardan relació y que per lo tant no es gaire facil se porti a cap l'obra.

Ab sentiment donen al compte de la pèrdua del notab e escritor catalanista en Manuel Xuclá y Mauricio, doctor en lleys y redactor de *La Renaixensa*.

Los articles que 'n dit periódich publicats son testimonii del seu

valer y de l' enjusllasme que per la causa de Catalunya sentia. (E. P. D.)

A pesar dels entrebancs oficials que s' hi han posat sens treva, s' ha lograt al fi la implantació á Barcelona de dues càtedras, de Dret Català y d' Historia de Catalunya.

Les il·lusions d' aquestas assignatures no 's donan pas á la Universitat d' ahont per lo vist te de fugir tota ensenyansa verament útil y profiosa pera Catalunya, sino al Ateneu Barcelonés, que á son torn dona així il·lusions d' hospitalitat y de cultura á qui les mereix.

Horas d' arribada y sortida de Trens Coches correus, Ordinari y Recades d' aquí Tortosa.

	Arriba	Surt	Clases
MATI			
De Valencia correu..	2h33	2h33	1.2.3.4
De Benicarló curt..	6h10	6h36	2.3.4
TARDE			
De Valencia exprés..	5h42	5h51	1.2.
De Barcelona correu..	1h11	2h44	1.2.3.4
De Tarragona curt..	8h10	8h52	2.3.4
TARDE			
De Barcelona expres..	1h15	1h23	1.2.4
De Tarragona curt..	8h45	9h47	2.3.4

Coches y Ordinari

	Arriba	Surt
Hostal del Pont		
De la Cenia diari	8h.mt	2h.trt
" Arnes dill. dim. div.	8h.mt	3h.tart
" Aufara diari	8h.mt	2h.tart
" Gandesa correu diari	4h.mt	4h.tart
Hostal del Sol		
De la Cenia diari	8h.mt	2h.tart
De Gandesa diari	6h.mt	2h.tart
Fresneda dillums y dijous	8h.mt	3h.tart
Vall de robes "	8h.mt	3h.tart
Santa Barbara diari	8h.mt	2h.tart
Corbera dillums y dijous	4h.mt	6h.tart
Hostal del Parador		
De Morella dillums y dijous	8h.ra	6h.mat
" Godall diari	8h.mt	2h.tart
" Aldover "	8h.mt	2h.tart
Hostal de la Lluna		
De Cherta diari	8h.mt	3h.tart
" Galera "	8h.mt	2h.tart
Mas de Barberans diari	8h.mt	2h.tart
Hostal de la Granvia		
Perelló dillums y divendres	6h.ta	10h.mta
Hostal d' Abril		
Tivenys diari	10h.m	2h.tart
Prat de Compte dijous	4h.ta	10h.mta
Tots los días encarregats pera Barcelona ab los trens expressos—Andreu Canyellas y J. cuatro cantons casa Caldú (carr.)		

Tortosa, Imp. Foguet P. Hospital

cado dicho Reyno cuatro años, por aberse entrado en Religión dicho Rey, sabiendo que tenia quien sucedesse en el Reyno, que era don Sancho Abarca, como más largamente lo dize el Abad Montearagon en sus Anales libro 3. fol. 210. Estos Reyes de Sobarbe eran Condes de Aragón, y como ya Aragon era en estos tiempos más estendido que Sobarde, dejó el nombre de Rey de Sobarbe, y dijose Rey de Aragon. Dizelo Zorita libro primero capit. 5. y 7. y otros. Fué don Sancho Abarca primero Rey de Aragón en el año 905. de Christo, y hasta el año 1148. fueron solamente Reyes de Aragón. El dicho año el Conde de Barcelona don Raymundo Berenguer casó con doña Petronila, sucessora de los Reyes de Aragón, y en este tiempo se juntó Aragón con Cataluña, aunque es verdad, que el Conde nunca se llamó Rey, sino Príncipe. Sucediole al dicho Conde don Alfonso su hijo, año 1162. y este se llamó Rey de Aragón, y Condé de Barcelona, y hasta don Martín, que reynó año 1394. estuvieron estos Reynos solos. Passaron dos años que no hubo Rey por causa que don Martín murió sin hijos, hasta que se nombró el Príncipe de Castilla don Fernando Primero, en el año 1412. que se juntó la Corona de Aragón con la de Castilla. La Cronología de los Reyes de Aragón es la siguiente, por la cual tambien parecerán quienes fueron señores de Cataluña y de Tortosa, desde que fué tomada de los Moros, por el Conde don Ramón hasta hoy.

Cronología de los Reyes de Aragón, que lo fueron después de la pérdida de Cataluña y España.

Don Garcí Giménez año 724.
Don Garcí Ifígo. 758.
Don Fortunio Garcia. 802.
Don Sancho Garcia. 815.
Ifígo Arista. 839.
Garcia Igúez. 868.
Fortunio. 885.
Hubo interregno de cuatro años, y en este tiempo dejaron de existir los reyes de Aragón y de Cataluña.

le pasaba á él, el no abelles podido socorrer, assegurando-les, que en adelante él les haría recompensa, con que claramente conocerian cuan caramente les amaba. Oydas por los Ciudadanos estas, y otras dulces palabras de la boca del Conde, respondieron: Que á la verdad, la voluntad dellos no era de dejarlo de tener por su señor, antes bien les plazia ponerse debajo de su dominio, y de su amparo: más pues que el los abia desamparado en tan grande necesidad, é infortunio, de manera que ellos mismos con sus propias fuerças, y industria se abian librado del peligro, y de la universal perdición, que era, como aberse rescatado ellos propios y assí era muy grande razón, que el Conde los poblesse en la Ciudad á toda voluntad suya, y diese privilegios, y libertades á su placer: en la cual petición, y demanda el Conde consintió, y assí les dió licencia, que ordenassen como mejor les pareciesse las Leyes, y Estatutos, con que se rigiesen, y gobernassen; y ellos con este poder ordenaron las Leyes, que hoy se llaman Costumbres de Tortosa (que van impressos en lengua antigua catalana) y assí como las escribieron, assí los confirmó el Conde: pero fueron tan largos en el tomar, que salieron de la regla, y de medida: porque ordenaron algunas Leyes, que eran contra el Derecho Canónico, y contra el uso de buenos Christianos; de tal manera que despues los hubieron de corregir, y limitar, y reducir á mejor forma. Este es el más verdadero testimonio desta posterre guerra de Tortosa, ver las libertades, que el Conde les otorgó, y tambien las franquezas, que tienen las mujeres en sus tocas, y en lo demás que compran de telas, pidiendo los derechos: y no he hallado ninguna que no los pida; lo cual tengo yo tan probado, como agora se dirá. Despues de aber assentado todas estas cosas para remunerar á las discretas mujeres desta Ciudad, se tuvo consejo, y se determinó, que pidiesen lo que querian en remuneración de aquel tan varonil consejo, que les abian dado. Lo que se hizo fué esto, que primeramente ordenaron para conservació, y memoria de tan grandiosa hazaña, que todas las mujeres trajesen sobre su ropa una hacha de armas de carmesí, ó de grana, y aquella se pusiesen sobre

BASES DE MANRESA

Bases per la Constitució Regional Catalana acordades per la Asamblea de Delegats celebrada á Manresa durant los días 25, 26 y 27 de Mars de 1892.

PODER CENTRAL

BASE 1.ª.—*Sas atribucions.* Vindrán á càrrec del Poder central:

- a) Las relacions internacionals.
- b) L' exèrcit de mar y terra, las obras de defensa y la ensenyansa militar.
- c) Las relacions econòmicas d' Espanya ab los demés païssos, y en consecuencia, la fixació dels aranzels y l' ram d' Aduanas.
- d) La construcció y conservació de carreteras, ferro-carrils, canals y ports que sian d' interès general. En las d' interès interregional podrán posar-se d' acort lliurement las regions interesarades, intervenint lo poder central sols en cas de desaventura. Las vias de comunicació d' interès regional serán d' exclusiva competència de las regions. Igual criteri se seguirá en los serveys de correus y telègrafs.
- e) La resolució de todas las cuestions y conflictes inter-regionals.

f) La formació del pressupost anyal de gastos que, en lo que no arribin les rendas d' Aduanas, deurà distribuirse entre las regions á proporción de sa riquesa.

Sa organisiació.—Lo poder central s' organisarà baix lo concepte de la separació de las funcions llegislativa, executiva y judicial.

Lo poder llegislatiu central radicarà en lo Rey ó Cap d' Estat y en una Assamblea composta de representants de las regions, elegits en la forma que cada una estími convenient; lo número de representants serà proporcional al d' habitants y á la tributació, tenintne tres la regió á la que n' hi corresponguin mènos.

Lo poder executiu central s' organisarà per medi de Secretarías ó Ministeris que podrán ser: de Relacions exteriors, de Guerra, de Marina, d' Hisenda y del Interior.

Constituirà l' poder suprèm judicial un Alt Tribunal format per magistrats de las regions, un per cada una d' elles, elegits per las mateixas; cuidarà de resoldre l' conflictes inter-regionals y de las regions ab lo poder central y de exigir la responsabilitat als funcionaris del poder executiu. Aquest tribunal no s' considerarà superior geràrquich dels tribunals regionals que funcionaràn ab entera independència.

Disposicions transitorias.—Atenent que las relacions que, segons los preceptes constitucionals vigents, uneixen l' Estat ab la Iglesia han sigut sancionadas per la Potestat d' aquesta, se mantindrán aquellas, mentres abduas potestats de comú acort no las modifiquin.

Lo poder central procurarà concordar ab lo Sant Pare la manera de subvenir la dotació de Cult y Clero y de provehir las dignitats y prebendas eclesiàsticas en armonia a la organisiació regional; y tant si s' sosté l' Real Patronat, com si s' restableix la disciplina general de la Iglesia,

deurà procurar-se que, respecte de Catalunya, s' previngui en lo Concordat que hagin de ser catalans los que exerceixin jurisdicció eclesiàstica propria ó delegada, com també los obtentors de dignitats y prebendas.

Lo Deute públich avuy existent vindrà á càrrec del Poder central; mes aquest no podrà crearne de nou, quedant de compte de las diversas regions lo que en lo esdevenidor contreguin pera son sosteniment y l' de las cargas del Poder central.

PODER REGIONAL

BASE 2.ª.—En la part dogmàtica de la *constitució regional catalana* s' mantindrà l' temperament expansiu de nostra llei legislació antiga, reformant, pera posarlas d' acort ab las novas necessitats, las sàblias disposicion que conté respecte dels drets y llibertats dels catalans.

BASE 3.ª.—La llengua catalana serà la única que ab carácter oficial podrá usarse á Catalunya y en las relacions d' aquesta regió ab lo Poder central.

BASE 4.ª.—Sols los catalans, ja ho sian de naixensa ja per virtut de naturalisació, podrán de sempenyar á Catafunya càrrechs públics, fins tractantse dels gubernatius y administratius que depèniguin del Poder central. També deuràn esser desempenyats per catalans los càrrechs militars que importin jurisdicció.

BASE 5.ª.—La divisió territorial sobre la que s' desenrotlla la gradació geràrquica dels poders gubernatiu, administratiu y judicial, tindrà per fonsament la comarca natural y l' municipi.

BASE 6.ª.—Catalunya serà la única soberana de son govern interior, per lo tant, dictarà lliurement sas lleys orgàniques; cuidarà de sa llei legislació civil penal, mercantil, administrativa y processal; del establimet y percepció d' impostos; de la encuació de la moneda, y tindrà totas las demés atribucions inherents á la soberanía que no corresponguin al Poder central segons la Base 1.ª.

BASE 7.ª.—Lo poder llegislatiu regional radicarà en las Corts catalanes, que deuràn reunir-se tots los anys en època determinada y en lloc different.

Las Corts se formaran per sufragi de tots los caps de casa, agrupats en classes fundadas en lo travall manual, en la capacitat ó en las carreras professionals y en la propietat, industria y comers, mitjansant la correspondent organisiació gremial en lo que possible sia.

BASE 8.ª.—Lo poder judicial s' organisarà restablint la antiga Audiència de Catalunya; son president y vice-presidents, nombrats per las Corts, constituirà la suprema autoritat judicial de la Regió, y s' estableixen los tribunals inferiors que sian necessaris, devent ser fallats en un període de temps determinat y en última instància dintre de Catalunya tots los plets y causas.

S' organisaràn jurisdicçions especials com la industrial y la de comers.

Los funcionaris del ordre judicial serán responsables.

BASE 9.ª.—Exercirán lo poder executiu cinch ó set als funcionaris nombrats per las Corts, los qui estarán al devant dels diversos rams de la administració regional.

BASE 10.ª.—Se regoneixerá á la comarca na-

tural la major latitud possible d' atribucions administratives pera l' gobern de sos interessos y satisfacció de sus necessitats. En cada comarca s' organizarà un Consell, nombrat per los municipis de la mateixa, qu' exercirà las citadas atribucions.

BASE 11.ª.—Se concedirán al municipi totas las atribucions que necessita pera el cuidado de sos interessos propis y exclusius.

Pera la elecció dels càrrechs municipals se seguirà l' mateix sistema de representació per classes adoptat pera la formació de Corts.

BASE 12.ª.—Catalunya contribuirà á la formació del exèrcit permanent de mar y terra per medi de voluntaris ó de d' una compensació en diners previament convinguda com avans de 1845. Lo cos d' exercit que á Catalunya corresponga serà fixo y á ell deurán pertanyer los voluntaris ab que hi contribueixi.

S' estableixá ab organisiació regional la reserva, á la que quedarán subjectes tots los minyons d' una edat determinada.

BASE 13.ª.—La conservació del ordre públich y seguretat interiors de Catalunya, estarán confiadas al sometent, y pera l' servei actiu permanent se creará un cos semblant al de Mossos de la Esquadra ó de la Guardia civil. Dependrà en absolut totas aquestas forces del Poder regional.

BASE 14.ª.—En la encunyació de la moneda, Catalunya deurà subjectar-se als tipos unitaris en que convingan las regions y l' s tractes internacionals d' Unió monetaria, essent lo curs de la moneda catalana, com la de las demés regionals, obligatori en tota Espanya.

BASE 15.ª.—La ensenyansa pública, en sos diversos rams y graus, deurà organisar-se d' una manera adequada á las necessitats y carácter de la civilisació de Catalunya.

La ensenyansa primaria la sostindrà l' municipi y en son defecte la comarca; en cada comarca, segons sia son carácter agrícola, industrial, comercial, etc., s' estableixen escoles pràctiques d' agricultura, d' arts y oficis, de comers, etc. Deurà informar los plans d' ensenyansa, l' principi de dividir y especializar las carreras, evitant las enseñanzas encyclopédicas.

BASE 16.ª.—La Constitució catalana y l' s drets dels catalans estarán baix la salvaguardia del poder executiu català, y qualsevol ciutadà podrá deduir demanda devant dels tribunals contra l' s funcionaris que la infringeixin.

BASE 17.ª.—*Disposicions transitorias:*—Continuarán aplicantse l' Còdich penal y l' Còdich de comers, pero en l' esdevenidor serà de competència exclusiva de Catalunya l' reformarlos.

Se reformarà la llei legislació civil de Catalunya prenen per base son estat anterior al Decret de Nova Planta y las novas necessitats de la civilisació catalana.

Se procurarà inmediatament acomodar las lleys processals á la nova organisiació judicial estableta, y mentrestant s' aplicarán las lleys d' Enjuiciament civil y criminal.

Manresa 27 de Mars de 1892.

— 158 —

una vestidura, hecha como un escapulario de Frayle Legó, ó barbudo de la Cartuja: á la cual ropa dieron nombre de pasatiempo, que parecia representar una sobreveste militar. Demás desto, que cuando un Novio fuese á la casa de la Novia para traerla á Missa (como es costumbre) las mujeres que en su compañía traheria (que siempre suelen ser muchas) fuesen delante de los hombres, aunque allí se hallassen qualquiera Oficiales del Rey, ó de la Ciudad (como se ha visto usar, y no ha mucho tiempo) y assi mesmo ordenaron, que no pagaser derechos por las tocas, y otras cosas de adorno de cabeza. Item que si sobrevivian á los maridos, quedassen por suyas todas y cualesquier ropas, y joyas que sus maridos les hubiesen hecho, por de grande valor que fuesen. Esto fué lo que se hizo en favor de las varoniles matronas desta Ciudad, que fué arto poco para lo que merecian por tan valioso hecho. Pruebasse esto de los habitos, que trayan las mujeres de lo que dice Christobal Despuig Caballero, en sus Dialogos que el Reverendo Padre Maestro Baltasar Surio, Lector que fué de la santa Iglesia Catedral de Tortosa, varon de mucha autoridad y doctrina, de edad de noventa años, Frayle de la Orden de S. Domingo, Rector juntamente, y el primer, fundador del Colegio Real desta Ciudad, como se ha dicho arriba, que el abia visto destos habitos (que como dije, se llamaban pasatiempo, con la insignia de la hacha de grana) en casa del Arce-diano Mayor Garret, que lo fué desta Iglesia, en los primeiros años que vino á Tortosa, si bien es verdad, que ya cuando él los vió no se usaban: pero no podía aber mucho que los abian dejado pues aun se hallaban algunos dellos en las casas de las más principales de la Ciudad. Y también dice que oyó decir el dicho Padre, á la señora Francisca Despuig, mujer que fué de Pedro Juan Despuig, persona de mucha capacidad, y verdad, gran Matrona, que en los primeros dias de su edad, se hallaban en Tortosa muchas de aquellas ropas, ó habitos, porque no abia mujer de estima, que no se preciasse de traerlos, aunque despues en su mesmo tiempo se dejaron de traer. Esta es la prueba de la famosa hazafia de las mujeres de la Ciudad de Tortosa, con que quedó no menos honrada, que con los varones hechos de sus Ciudadanos.

CAPITVLO VEYNTIOCHO

Como se juntó Aragón con Cataluña, y de los Reyes que lo fueron de Tortosa después que fué tomada de los Moros.

ESPUÉS de aber elegido Rey los Aragoneses, recogidos á la cueva, dicha de S. Juan de la peña por causa de los Moros, como se recogieron, el Rey don Pelayo y los demás que le siguieron en las Asturias, y tambien en una cueva dicha, cueva Donga ó Sierra morena, hicieron las hazafias que sus Historias cuentan tan milagrosas, siendo no más en número de sietecientos. Solo señalo esto Aragón, que despues lo fueron de Cataluña, casando la Reyna doña Petronila con don Raymundo Berenguer, Conde de Barcelona, el que conquistó nuestra Ciudad de Tortosa, y la sacó de poder de los Moros, como queda dicho. Dijeronse estos Reyes al principio, Reyes de Sobrarbe, hasta el Rey don Fortunio, que fué el postero Rey de Sobrarbe, año ochocientos ochenta, y cinco del Nacimiento de Christo. Y de allí adelante se llamaron Reyes de Aragón, abiendo ya-